

**F R I D A
Š A R A R**

**V R T O V I,
P I L U L E
I Z A V E S E**

Copyright © 2025, Frida Šarar

Copyright © ovog izdanja 2025, LAGUNA

**V R T O V I ,
P I L U L E
I Z A V E S E**

1

Sve je bilo spremno za polazak, ali ona je i dalje oklevala nad glomaznim nebeskoplavim koferom koji je stajao otvoren nasred sobe. Fokusirana, kao da ne postoji nikakav svemir izvan kofera, kao da je kofer usisao svemir i napolju ostavio vakuum, ko zna koji put po redu prebrala je svaku sitnicu, a zatim gledala spiskove sačuvane u telefonskim notesima, upoređivala s njima sadržaj kofera i pokušavala da jednom zasnaga ubedi sebe da je sve tu, da sklopi kofer i krene, ali to nije išlo tako lako.

– Sigurno sam nešto zaboravila. Uvek nešto zaboravim. Ali uvek! Makar grickalicu za nokte, makar dezinficijens za ruke, makar konac za zube. Uvek se nađe neki kurac da sabotira moje savršeno kontrolisano pakovanje... Baš me briga, snaći ću se, šta god da sam zaboravila, neće propasti svet. Ne idem na pusto ostrvo, nego u ludnicu.

– Sonja, grozna si. Budi bar jednom blaga prema sebi, kad već prema drugima ne umeš. To nije ludnica i ti nisi luda. Ideš da malo odmoriš moždane vijuge i vratićeš se kao nova. To je mentalna banja.

Uhvatio ju je za nadlakticu i pokušao da je privuče sebi, ali ona se istrгла sa grimasom negodovanja.

– Daj pusti me, nije mi do grljenja. Nikad nemaš osećaj za trenutak. Čekaj da još jednom proverim da li je sve tu. Ako nešto zaboravim, ti ćeš biti kriv jer me dekoncentrišeš.

Branko je izašao ispred stana i zapalio cigaretu.

– Zašto pušiš u hodniku, jesi normalan ti? Ajd' uđi unutra s tom cigarom. Jebote, kao da si rođen u divljini.

– Ti mi ne daš da pušim u stanu, a napolju je kiša. Ne izlazi mi se na balkon.

Osvrnula se na brzinu oko sebe da vidi da li je sve uredno, čisto i na svom mestu. Zavirila je u kupatilo, spavaću sobu, gostinsku sobu, špajz, otvorila frižider i pećnicu, pa ormariće u kuhinji. Jedna šolja u sudoperi joj je izazvala nemir i zamalo je zasukala rukave da je opere, ali se samo žustro okrenula na drugu stranu kao da joj ramenima upravljaju nečije nevidljive ruke, glasno izdahnula kroz nozdrve, tresnula poklopac plavog kofera nogom, zakopčala njegove zlatne katance, bacila bundu na svoja mršava leđa i rekla Branku, koji je pred ulaznim vratima gasio cigaretu u saksiji:

– Vozi me u ludaru!

Auto je mirisao na hladno, mokro staklo. To je miris lokalnog autobusa kojim je pre trideset godina, kao gimnazijalka, svakog jutra u sedam kretala na putovanje svojim mozgom. Taj autobus joj se gadio, bio je prljav i ljudi u njemu su smrdeli. Sedišta su bila drvena, tvrda i hladna, na naličju prekrivena stvrdnutim posivelim žvakama koje su đaci putnici lepili u dosadi i zevzečenju. Vozač je glasno govorio, dobacivao ženama, puštao muziku, pevao i stajao mimo stanica. U tih pola sata putovanja sve je bilo odvratno, osim mirisa hladnog stakla, kose prislonjene na taj miris i glave koja mašta, prislonjene na tu kosu. Kad autobus krene, krenula bi i ona, niz imaginarne tobogane, u imaginarne sobe, šume, ljude, sutone, plaže, zagrljaje, razgovore. Tokom svog kratkog puta, svakog jutra ona oživi i živa je čitavih pola sata, do poslednje stanice. Kad autobus stane i vrata se otvore, kad Sonja stupi svojom teškom crnom cokulom na kaldrmu i zaputi se ka školi, više je nema nigde. Koliko god se tražila, zagledala klupe,

krovove, šahte, terase, prozore, krošnje i oblake, nijedan deo kosmosa nije imao njen oblik i nigde ne bi nalegla kao što nalegne na maštu naslonjenu na miris mokrog stakla.

– Samo se nadam da u sobi sa mnom neće da bude neki totalni psiho i da ću moći da ćutim ujutru prvih pola sata dok pijem kafu.

– Naravno da neće, to nije ustanova takvog tipa. Totalni „psihoi“ su negde pod ključem, a vi ste... na rehabilitaciji i pauzi.

– Od čega?

– Od vaših napornih glava.

Sonja nikad nije mislila da je njena glava naporna. Naprotiv, mislila je da joj je glava jednostavna i normalna, ali ne po parametrima ovog sveta. Svet je toliko pogrešan da je normalna glava u njemu incident. Tako se i osećala otkad zna za sebe: kao višak koji štrči, kao skandal prirode, kao otpadnik. Svet je nepopravljiv i ona nikad neće moći da ga promeni, iako se u mladosti zanosila da bi možda mogla, ali čak i tada joj je trebao predah od napornog sveta. Svaki dodir s njim bio je neprijatan i gulio kožu. Trebala su joj skloništa, predasi, azili i jataci i oduvek je maštala o nekom rajskom sanatorijumu u kojem bi mogla da letuje, zimuje ili jesenuje, mada najbolje prolećuje, jer proleće je bilo najteže i najiritantnije, teralo na život, guralo u svet, a to guranje je bolelo toliko da joj je bilo lakše da se zamisli ispod dva metra zemlje u hladnom grobu nego ispaljena iz svoje introspektivne samoće u neki ambiciozni ozareni dan koji kliče životu.

– Sve na ovom svetu je pogrešno, sve. Svaka stvar je krivo nasadena. Sve je prljavo i kompromitovano, ali više

me to i ne dotiče. To je tako i šta ja tu mogu. Osim da se sklonim s vremena na vreme i skupim snagu za novi ciklus trpljenja tog kosmičkog nereda.

– Ne možeš reći kosmički nered, to je oksimoron.

– Ma joj, ne seri. Hvala ti što si dobar i što me voziš tamo. Odmoriću se i od tebe, taman. Volim te.

Pomazila ga je po potiljku i pogledala očima koje stvarno, bez zezanja, vole. Nasmejala se bezbrižno kao da joj je sav svet u tom trenutku skliznuo sa grbače i lice joj je zablistalo nekom bezvremenošću kojoj njene godine, ni sitne bore oko očiju, nisu mogle ništa. U trenucima kad joj svet spadne s ramena, izgledala je poput mermerne statue neke grčke boginje: glatka, bela i nepromenljiva. Otporna na prostor i vreme.

– Toliko si lepa, zaljubiće se neki ludak tamo u tebe.

– U mene se niko normalan ne zaljubljuje, znaš i sam. Ali ne brini, ne zanimaju me ni normalni ni ludaci, ni ti me ne zanimaš, na kraju krajeva. Vi muškarci ste predosadni sa tim seksom i muško-ženskim odnosima. I žene su mi dosadne kad su opterećene tim stvarima, to je tako primitivno i paćenički. Ja sam aseksualna.

– Nisi bila takva kad smo se upoznali.

– Ha! Pre četvrt veka! Pre pola života! Naravno da nisam bila takva. Bila sam mlada, strastvena, radili su me hormoni. Sad sam kao ispražnjena vaza. Ali to vidim kao evoluiranje. Glupo je da se život večno vrti oko istih stvari.

– Evoluiranje ka čemu? Ka smrti? Ma ti se samo inatiš. Izgledaš kao bomba. Svaki muškarac bi bio s tobom.

Stavio je šaku na njeno koleno i stisnuo ga, gledajući napred, s levom rukom na volanu.

– Ne zanimaju me muškarci, čoveče. Ne zanima me ništa osim toga kako da odmorim dušu i telo. Umorna sam od svega.

Naslonila je glavu na miris mokrog stakla, a Branko je za trenutak skrenuo pogled sa kolovoza i video svoju suprugu bez one blistave bezvremenosti, šćućurenu i bezvoljnu, s tamnim senkama ispod očiju. Skoro da je izgledala kao žena svojih godina.

3

Jutro pred polazak Sonja je sedela sa šoljom kafe pored otvorenog plavog kofera i prebiralala po glavi delove snova od prošle noći. Sanjala je svoje mrtve roditelje kako joj dolaze u posetu nakon teške operacije, sede na ivici njenog kreveta i govore joj da je danas početak njenog novog života. Srećna je što ih vidi žive i pokušava da zagrlj mamu, ali ona kao da joj klizi kroz ruke i ne zadržava se u zagrljaju. Umesto mame, u rukama joj ostaje ceduljica na kojoj piše: „Pusti mene, grli svoj život.“ Sonja se probudila u znoju, čvrsto stiskajući ruku u kojoj je bila cedulja. Kao i posle svakog sna u kojem su joj roditelji opet živi, vraćanje u javu bilo je razorno poput ponovne vesti o njihovoj smrti. Raširila je praznu šaku, prislonila je na vlastite usne da zapuši jecaj i počela da plače u mraku, nečujno, da ne probudi Branka.

Ima već deset godina otkako su joj roditelji mrtvi, a ona i dalje plače nakon što ih sanja. Prvih nekoliko godina se trudila da preboli, a onda je digla ruke. Ne može ona

to. Veće je od nje. Ta tuga i taj strah. Ona je samo mali tanani plamičak u kanjonu kolosalnog straha i tuge koja se utkala u svet poput panteističkog božanstva. Nije više ona mesnata devojka što teškom cokulom stupa na kaldrmu i oseća hrapavi svet na koži. Sada je nežni plamen, duh koji podrhtava i ništa više.

Oduvek je ona osećala strah od smrti. Pa i to preziranje sveta možda je samo oblik borbe sa idejom učestvovanja u vlastitoj prolaznosti. Bila je hipohondar, odbijala je ljubav, odlagala zadovoljstvo, eskivirala krajeve, osećala svoje telo kao tuđe, bila kompulsivni higijeničar, kontrol frik perfekcionista... Sve su to simptomi jednog te istog straha, onog najvećeg, od smrti. Ali je među tim simptomima ipak uspevala da bude mesnata i živa, da oseća svoje trenutke i da bar ponekad zaboravi na vlastitu konačnost. Kad su roditelji umrli, prvo otac, pa majka, tlo pod njenim nogama je potpuno nestalo i počela je da levitira nad ponorom. Zemlje nije bilo na vidiku, usisala ju je crna rupa neprestane svesti o tome da će umreti. Svaki trenutak je bio tapaciran tom mišlju, svako iskustvo lišeno punoće i smisla. Smrt je izvukla sav slatki sok iz stvari, iz nje same. Svet je postao prazna olupina i ona je postala olupina. Ništa više nije moglo da je ispuni i natera da se oseća živom. Život se sveo na dnevne rituale i čekanje vlastite smrti. I Sonja je na to pristala. Nije mogla bolje, nije znala kako se čovek s tim nosi, kako se nastavlja dalje.

Da imam decu možda bi mi bilo lakše. Možda me smrt roditelja ne bi tako pokosila. Imala bih teg sa ove strane, koji me prebacuje na stranu života.

Ali onda bi odmahнула rukom na sve hipotetičke scenarije.

Šta bi bilo kad bi bilo, nikakve vajde od toga. Tu si gde si, suoči se s tim.

I zaista se suočavala. Nikada ona nije bežala od istine. Bila je brutalno iskrena prema sebi i prema drugima, to je doprinosilo njenom otpadništvu od sveta. Ne bi se odrekla iskrenosti po cenu da otpadne iz još hiljadu svemira. Znala je da su istina i otvoreno srce njen najveći kvalitet i snaga, ono što joj je očuvalo mentalno zdravlje, uprkos svim neurozama. Sve do sada.

4

Kiša je padala sve vreme dok su se vozili. Tek negde pred skretanje s auto-puta, kapi su prestale da lupaju o šoferšajbnu i auto je ušao u fil bele guste magle razvučene preko travnjaka što okružuju krivudavi put.

– Ovo već postaje mistično, kao da se vozimo prema nekom začaranom dvorcu.

Pokušala je da bude opuštena i cinična, ali magla kao da joj je ulazila u pluća i sve više zauzimala mesto za udah.

Idem tamo gde treba da budem, smirivala je sebe. Svega mi je dosta i ne postoji više ništa što me zanima u spoljašnjem svetu. Trebaće mi 48 sati da uspostavim rutinu, a onda mi je svako mesto kao dom. Moj pravi dom ionako ne postoji. Nikad nije ni postojao.

Auto je zakočio ispred velike gvozdene kapije koja je kliznula u stranu. Stari portir u uniformi sa sjajnim dugmićima kakve je viđala samo na filmovima mahnuo im je, pokazujući rukom na koju stranu da idu. Dok su se sporo vozili kroz lavirint vrtova, tražeći parking, Sonja je u neverici posmatrala lepotu oko sebe.

– Gospode, šta je ovo? Koliko smo mi ovo platili? Jesam li na pravom mestu? Pa ovo je raj!

– Uh, sad mi je pao kamen sa srca. Tako si se čudno učula da sam pomislio da ti se nešto ne sviđa. A tebi se uvek nešto ne sviđa. Čekaj, jesi li dobro? Da nemaš temperaturu?

Stavio joj je šaku na čelo i smejaio se, a ona mu ljutito odgurnula ruku kao da ju je dotakao užarenim gvožđem.

– Ne dodiruj mi lice prljavim rukama!!! Ne želim da išta dodiruje moje lice. Jedva sam se rešila onog groznog crvenila. Sve mi je to na nervnoj bazi. Postala sam jedan od anksioznih slabića, s tim psihosomatskim sranjima. Ti znaš da nikad nisam bila takva. Ali sad jesam i mrzim to. Ne dodiruj me!

Branko je pogleda umorno i na trenutak mu je bilo drago što će je ostaviti ovde, zaključanu, i vratiti se kući sam, da zapali cigaretu u dnevnoj, digne noge na sto, baci čarape na pod i ne sluša ničije kritike čitavih dvadeset dana. Pomislio je kako će oboje provesti neko vreme u mentalnoj banji, svako na svoj način.

Izvadio je plavi divovski kofer iz gepeka i odmah se uhvatio za krsta, kao da mu je nešto kvrcnulo u kičmi, ali sve je bilo okej, uspravio se, protegnuo i krenuo da je zagrlji, a onda povukao ruke k sebi u strahu da opet ne uradi nešto pogrešno i izazove njen gnev. Rukom koja je oklevala pomazio joj je rame preko bunde i rekao:

– Falićeš mi. Biće prazno bez tebe.

– I ti meni. Budi dobar i nemoj da napraviš haos u stanu. Ne mogu da čistim deset dana nakon što se vratim, poništiće mi se svi učinci boravka ovde.

– Neću, ne brini. Probaj da se opustiš, bar dok si tu.

– Probaću. Ajde idi, ne moraš da me pratiš do sobe, odavde ću sama.

Poljubio ju je u kosu, a onda ušao u auto i gledao kako graciozno hoda tih trideset koraka do ulaza u zgradu, visoka i vitka, sa oreolom sjebane zvezde, poput neke davne holivudske dive, vuče svoj plavi kofer u kojem pored kolekcije svilenih pidžama, papuča i ogrtača, stoje i gumene rukavice, domestos i asepsol, kojima će dezinfikovati svoje kupatilo i sobu pre nego što se raspakuje.